

BİR DEĞER ALGISI OLARAK İLHAN BERK ŞİİRİ*

*Ruhi İNAN***

*Aliye USLU ÜSTTEN****

ÖZET

Değeri akli aşan varlığın akılla ifadesi şeklinde tanımlayan Ülken, bir anlamda akli öne çıkararak duygularla sezilen değer algısını, anlama ve kavrama şartına bağlamıştır. Yani aklın ölçüsünden geçmeyen hiç bir şey değer olarak kabul edilemez. Dilthey'in, "anlama metodu"nu kullanarak manevi bilimleri ve tabiat bilimlerini farklı bir yöntemle tartıştığı "değer paradigması", bilhassa Scheler ve Hartman'ın açık bir şekilde değerın felsefesini oluşturmalarıyla kuramsal bir şekle dönüşmeye başlar. Böylece "değer"; derin/geniş bir işlevsellik kazanırken aynı zamanda hakikat, güzellik ve iyilik ekseninde düşünülen bir varlık meselesi hâline de gelir. Edebî metinler dikkate alındığında sanatçının kelimeleri söze dönüştürmesi de temel olarak aynı yolu takip eden var olma sürecinin bir sonucudur. İlhan Berk, şiirleriyle zaman zaman anlamsızlık modunda algılanan bir şair olmakla birlikte, irtibatlı görünmeyen sözcüklerin veya sadece istediği cümlelerin anlaşılması emeline dayanan dizelerin arasına sıkıştırdığı anlam kümecikleri ile şiirini inşa eden bir şair olarak bilinir. Bu tavrıyla Berk, aslında varolan şiir paradigmasına protest bir tavır geliştirir; uzak çağrışımlı tamlamalar ve yapıbozucu cümle yapısıyla da 'şiir'de anlamın üzerine çize çize ilerler'. Çalışmada felsefi olarak "değer inşası" kavramının İlhan Berk şiirinin neresinde durduğu ve yapıbozucu cümle yapısının okur algısına etkileri tartışılacaktır. Şairin seçtiğimiz şiirleri; "alışılmamış sözdizimi", "alışılmamış sözcük seçimi" (alışılmamış bağdaştırmalar), "sözcükle ilgili sapmalar" ve "yazımla ilgili sapmalar" başlıkları altında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İlhan Berk, değer, yapıbozuculuk, sapmalar, değer ve şiir

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Okt. Dr. Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü Türk Dili Bölümü, El-mek: ruhiinan@hotmail.com

*** Okt. Dr. Gazi Üniversitesi El-mek: aliyeuslu@gmail.com

ILHAN BERK'S POEMS AS A PERCEPTION OF VALUE

STRUCTURED ABSTRACT

Defining the value as the expression of the superrational with the reason, Ülken somewhat highlights the reason and suggests understanding and comprehension as being two prerequisites for the perception of value perceived through emotions. That is to say that nothing that has not been intellectualized can be considered as a value. "Value paradigm" discussed by Dilthey while addressing the human sciences and the natural sciences with a different method, .i.e. "method of understanding", has later begun to take the form of a theory when especially Scheler and Hartmann explicitly established the philosophy of value. Therefore, "value" has acquired a deep/comprehensive functionality as well as becoming the question of existence considered in terms of truth, beauty and good. Essentially, given the literary texts, an author's wording of his/her thoughts is also an outcome of the process of existing going in the same direction. Though from time to time being considered as an unintelligible poet, İlhan Berk is actually renowned as a poet who builds his poems with the tiny clusters of meaning he sandwiches between verses aiming to conduct the meaning of the apparently unconnected words or only the sentences he wishes to be understood. In doing so, Berk actually takes an opposing approach to the existing poem paradigm, and with the help of remotely associated phrases and deconstructive wording, he "proceeds through the poem by striking out the meaning". The present paper discusses, in philosophical terms, the relative position of the "value construction" concept to the remotely associated phrases, and the effects of deconstructive wording on the reader's perception. The selected poems of the poet are studied throughout the article under such chapters as "unusual syntax", "unusual word choice" (unusual correlations), "lexical deviances", and "orthographical deviances".

Significance Of The Study

In literary texts, and particularly in poems, "what" is said is as important as, and even more important than, "how" it is said. Considering its characteristic features, one encounters some features, which are called "deviances", of the poetic language which is a meta-language developed based on this "how". The "deviances" which have begun to be systematically discussed following the relevant studies of some contemporary linguists such as Samuel R. Levin, Jean Cohen, Roman Jakobson, Geoffrey N. Leech, Ursula Oomen, and Ivo Braak, are now one of the indispensable topics of poetry analysis. As the number of studies on this topic increases and the case studies vary more and more, the specific aspects and different features of the poetic language will be understood more clearly by the audience and the researchers, thus allowing the detailed representation of the intellectual and aesthetic backgrounds to this subjective linguistic performance, and somewhat systematization and basing on a scientific foundation of these backgrounds.

Poets of the Second New (*İkinci Yeni*) movement strived to make use of the language as far as they could in order to evoke new designs

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

in the minds of their audience. To do so, they based the poetic language on both linguistic and semantic deviances by phonetically, morphologically, syntactically and semantically transforming linguistic elements, and they even embarked on a new value production process. This study aims to establish, in terms of functionality, a rigid framework for the poems and the concepts of perception and value of the Second New movement.

Conclusion

Poetic language is a “meta-language” which has its own specific, non-colloquial and eccentric usages. Simply thanks to this aspect, a genre determining its own audience can transcend centuries with great skill, and even carry along the zeitgeist with it. It is because the value is closer to the understood and the transcending rather than being a friend of the new. One should discuss exactly how far he is in being immortal and producing value when he inculcates his own soul with the attraction of the old by writing a poem that reads “Many and many a year ago, let me say, this world of us was more beautiful/All these clouds and heavens were close enough to touch, they say/But now, these all survive in poems/And this is the case, my soul.” (The Second Youth/Sea of Galileo [II. Gençlik/Galile Denizi]).

For the Second New poems, one would be misguided in determining the quality of a poem if he took into consideration the elements that seemed to be misspellings or incoherencies by using modern methods of criticism. On the contrary, the said elements are considered to be artistic in these poems. Furthermore, assessing a piece of art in terms of comprehensibility may lead the critics to incorrect conclusions. It should also be noted that a deformation or a deviance seen in the whole of a linguistic structure does not harbor an aesthetic value on its own. “Deviance” tendencies which are now nothing but a word play employed with the aim of being original or different, and are successful and distinct linguistic performances based on aesthetics and idea should be distinguished from others. İlhan Berk is known for neologisms using the existing roots and prefixes or suffixes, and for producing original examples missing in a language. However, İlhan Berk is proven not to be original in using lots of themes and subjects, which is shown by many examples including but not limited to the following: the love which is used as a theme or subject by İlhan Berk has almost always existed in Turkish poetry; while the analogy with the face of a woman is relatively new, the rose evokes *Divan* movement poetry; Cemal Süreya used the horse in his poems as a metaphor for lust before İlhan Berk used it in his poems; and the sky recalls the hope in İlhan Berk’s poems as it does in Turkish and world poetry. On the other hand, İlhan Berk’s poems are considered notable not because he claims to be the first to use these elements, but he regards the poem as a challenge to the meaning and consistently aims for change.

The said difference rendered İlhan Berk a poet known for this feature rather than being a poet producing values. Survey results show that Berk’s poem was forced to face the stamp or truth of incomprehensibility while challenging the meaning.

It seems from the survey results that the idea of creating a poem that may lead to different states of understanding as aimed by Berk has

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

somewhat been realized. Basically, a poem owns a value only if it can produce meanings parallel to the mission it undertakes. In this context, İlhan Berk's poems also have an important function with lots of deviant elements which can be observed to be individual examples of the power of poetic expression of the Turkish language and the opportunities of original expressions provided by it. Yet again, it can be said that they did not any values transcending themselves and their predecessors. If it had not been the case, it would have been surprising to find out that a considerable number of letters received right after the publication of "The Book of Healing Herbs" (*Şifalı Otlar Kitabı*) were about "which herb healed which ailment".

Key Words: İlhan Berk, value, deconstructionism, deviances, value and poem.

Giriş

Estetik sözcüğü "*Grekçe 'aisthesis' ya da 'aisthanesthai' sözüyle ilgilidir ve 'Aisthesis' sözcüğü; duyum, duyulur algı, anlamına geldiği gibi 'aisthanesthai' sözcüğü de duyu ile algılamak anlamına gelir*" (Tunalı, 1989, s.13). Tanımda ifade edildiği şekliyle estetik, duyularla alakalıdır ve izafidir. Edebî hayata hızlı bir şekilde giren bu kavram, Nejat Bozkurt'un ifadesiyle 18. yüzyılın ortalarında Alman filozof Baumgarten tarafından ortaya atılmış ve onun "*güzelliği araştıran bilim*" olarak tanımladığı hâliyle bugüne ulaşmıştır (2004, s.23). Genel olarak değer kavramı ile içiçe düşünülen estetik, insanlık tarihiyle beraber oluşa gelen hakikat, güzellik ve iyilikle ilgili unsurları da dikkate alır.

Estetiğin içinde önemli bir unsur olan değer, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlığını, birliğini, işleyişini, devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlakî ilke veya inançlara denmektedir. (Kızılcılık ve Erjem, 1994, s.99). Bireyler, bu değerler üzerinden tercihlerini yaparlar ve yargılarını oluştururlar. Değerler ayrıca, bireyin neyi önemli gördüğünü tanımlayarak; istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları göstermesi bakımından da önemlidir. (Erdem, 2003, s. 56).

Değer kavramı Platon için; ahlak, aşk, erdem, cesaret, güzellik ve estetik gibi kavramları tamamıyla içerisinde toplayan sanal bir havuz gibidir. Platon için hakikat, güzellik ve iyilik bir bütündür. Aristo da değer kavramını Platon gibi farklı kısımlarda ele alır ve özellikle de Organon, Nikomakkos, Ekonomika, Poetika, Retorika gibi eserlerinde hakikat, ahlak, iktisat, estetik gibi kavramlardan da ayrı ayrı bahseder. Aristo değeri, hakikatten apayrı bir şey kabul ederken Platon, onun aksine hakikat ve güzelliği değer kavramıyla birlikte dikkate alır, hatta bunların yanına iyiliği de ilave eder. (Ülken, 2001, ss. 193-195).

Hilmi Ziya Ülken, felsefenin üç önemli meselesine gönderme yaparak insanın iki önemli unsuru bütün şahsî faaliyetlerinde önceliğini ifade eder. Ona göre insan, ya hakikati araştırır ya bir şeyi değerlendirir ya da bir şeyin sadece doğruluğunu tespit eder. Asıl olarak doğru ve hakikat dediğimiz şeyin değerli olmak gibi bir zorunluluğu yoktur. Yani her hakikat değerli olmayabilir, her doğrunun da olmayacağı gibi. Hakikat ve doğru, şeklin peşindedir ve bunu bir kalıp vasıtasıyla yapar; yani meselenin bu kalıba uyup uymaması, eşyanın ve olayların hakikat ya da doğru olup olmadığını belirler. Netice olarak hakikat ve doğru denilen şeyler, formal şeylerdir. Bir şeyin hakikat olabilmesi için çelişkiden arınmış olması gerekir. Bu noktada değer, Ülken'e göre hakikat ve doğrudan ayrı tutulmalıdır. Öncelikle bir şeyin değerli olabilmesi için ön şart varlığıdır. Bir nesne, bir söz başlangıçta sadece varlıklarıyla değer olmaya adaydırlar. Bu varolma süreci, umuma

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

yayılp kabul görülmeye başladığında ise artık değer olma süreci içerisine girmiş demektir. (2001, ss. 194-195).

Söz şiire dönüşürken de benzer bir yol takip eder. Her şey gibi sözün de şiire tutunup değer kazanma kabiliyeti daima vardır ve ona bu kabiliyeti veren şairin bizzat kendisidir. Şair bu eylemi yaparken bizim kullandığımız şekliyle kelimeleri dizelere dökmez. Onun, adeta eşyanın tabiatındaki sırrı söze üfleme bilmesi ve aynı zamanda okurun da bu sırrı çözmeye vakıf olması gerekmektedir. İşte şiire bu sihri veren şey, öncelikle şifreleme işidir. Değindiğimiz şekliyle bahsi geçen süreç neticesinde, değer denilen mefhum somut/makul hâle gelecek, böylece o mefhum ne kadar somuta/genel kabule yaklaşırsa o kadar değer kazanacak ve ne kadar somuttan uzaklaşır bireyselleşirse değerden de o kadar uzaklaşacaktır.

Şiirin değeri, somut ve çözülebilir olması yanında; değer olma tanımına münasip düşecek talebe, ihtiyaca hatta beğeniye sahip olmasıyla anlaşılabilir. Şiiri değer yapan tılsım, bilinen unsurların dışında onu yıllar sonra hâlâ zihinde ve kalpte taşımaya sebep olan unsurlarla donanımlı hâle gelmesidir. *İnsanlık* gibi bir evrensel değeri şiir vasıtasıyla okura düşündürmek/hissettirmek, öncelikle şiirsel gerekleri yerine getirmekten ve onu yıllar sonra aynı hisle okumaya sebep olacak bir algıya sahip olmaktan geçer. Bazen bazı şiirlerin belki sadece bir cümlesinden ötürü, asırlar sonra aynı iştiyakla/etkiyle okunması bu algının okurda hâlâ makes bulmasıyla ilgilidir.

İkinci Yeni Şiiri ve İlhan Berk

Günümüzde farklı ve değerli olmayı deneyen ve bunu yapmaya çalışan modern şiir, İkinci Yenicilerle birlikte -bazı eleştirmenlere göre- haddini aşarak bir anlamsızlaşma yoluna girivermiştir. Hakikatte modern şiirin hem muhteva itibarıyla hem de kelimelerin yan ve mecaz anlamlarına ilaveten imgelerle yüklü bir yapı arz etmesinden ötürü, sanatkarın eserinde söylemek istediğini anlamak daha zor hale gelmiştir. Türk Edebiyatı'nda, şiir eleştirilerinin beklenen seviyede olmamasının bir sebebi de modern şiirin, bir manada anlamsızlığa varan imgesel donanıma sahip olması ve kapalı bir yapıyı kendi içinde barındırmasıdır. Alaattin Karaca'nın ifadesiyle "*Her şeyden önce alışılmış şiir dili yok; sözdizimi parçalanmış, dizeler arasında gramatikal ve anlamsal bağ kurmak zor. O nedenle okuru zorluyor, şaşırtıyor ve şok ediyor kimi zaman. Yahya Kemal'in şiiri bütünlük taşıyan bir figüratif tablo, Ece Ayhan'ın şiiri ise, non-figüratif ve parça parça; alışılmış bütünlükten yoksun; dolayısıyla anlam ve konu bakımından net değil*" dir. (2010, s. 286). Her şeye rağmen, modern şiirin kapalı bir yapıya sahip olması, şiir üzerine bilimsel/anlamsal bir çalışma yapılamayacağı anlamına gelmez. Değişik teknik ve yöntemler kullanılarak yapılan her okuma, şiirin farklı manalarını anlamayı ve bazı özelliklerine tespit etmeyi kolaylaştırır.

Şair, sözü bir şifreleme vasıtasıyla sanata/estetiğe dönüştüren kişidir. Fakat İkinci Yeni hareketine kadar bu dönüştürme eylemi, genel olarak toplumsal kabuller/değerler üzerinden yürürken İkinci Yeni'den sonra Muzaffer Erdost'un deyimiyle "*Doğasal gerçeği yer yer yıkan bu şiir, yeni bir evreni, ancak düşüncede varolabilecek bir evreni kuran*" bir hale dönüşmüştür. (1959, s. 9). Bu şiir akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Ece Ayhan doğal dili neredeyse alt üst ederek oluşturdukları İkinci Yeni şiirini, "yorulan bir şiirin ayak değiştirmesi" olarak izah eder:

"Yorulan bir şiirin ayak değiştirmesi

Ala ala hey! Artık şarkı olacak

Şiirin döndermesine genç hallaçlar ve

Kuşbakişli çocuklar karşılık veriyorlar

Salarak gürlüklerine göğün uçurtmalar, hurra!" (Ece Ayhan, ss. 1993: 137)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Bu dizeler, İkinci Yeni hareketinin şiir dilindeki tavrına işaret etmektedir. Bu şiirin dili dönüştürmesine genç şairler (hallaclar nasıl pamuğu atıyorsa, dili öyle alt üst ederek) ve kuşbakışlı (mecaz; acemi, çırak, tecrübesiz) çocuklar karşılık vermektedirler (Geçgel, 2004, s.3).

İlhan Berk'in "Türk Şiirine Bakmak" yazısı da dönemin bakış açısına dair önemli tespitleri içermektedir. Her ne kadar bir çok eleştirmen farklı düşünse de Berk, Türk şiirinin Tanzimat'la başlayan Batı şiirine dönük serüveninin İkinci Yeni'ye kadar sürmesi fikrini esas alır ve bu durumu "*Şuraca geldik: Tanzimattan önceki şiirimizi bir yana bırakırsak, Tanzimatla başlayan, bugüne değin de süren şiirimizin bütünüyle özgün bir şiir olmayışı, Batı şiirinin çok etkisinde kalmasının sonucudur. Kendi gerçeklerinin bir sonucu olan Batı şiirinin yapısını alarak yapılan uygulamalar, Türk şiirinin kendi gerçekleriyle uzlaşmadığı için bir yapı konamamıştır.*" şeklinde ifade eder (Berk, 1964, s. 23).

Bahsi edilen Türk şiirinin bu görece problemini, böyle bir bakış açısıyla çözmeye çalışan İkinci Yeniciler, Türk şiirinde oluşa gelen değerler paradigmasını bir anlamda yeniden inşa etme girişiminde bulunarak Attila İlhan'ın benzetmesiyle söylemek gerekirse "elleri üzerinde yürümeye" çalışmışlardır. Hatta eserlerin üretiminden uzun bir zaman geçmesiyle birlikte Berk'in ifadesiyle "*anlamı tam silmek*"e kadar uzanan bu yaklaşım, sonraları işin içinden çıkamayacakları hale gelmesine hatta kendisinin "boğulmuşum bu şiirde" (Çeker, 2003, s.12) dediği bir anlamsızlık girdabına dönüşürmesine sebep olmuştur. "İlhan Berk'in şiiri, sürekli bir yenilenme içinde, kişisel bir şiir dilinin olduğu kadar, genel anlamda şiirin olanaklarının araştırıldığı/ sorgulandığı Batı/Fransız kökenli 'modernist' bir çizgi üzerinde evrilir. "Söz konusu olan" değişime odaklanmış, kimi zaman kendisiyle çelişen, çok kollu ('tentaculaire'), sürekli kopan ve yeniden kurulan; şairin kendisini bilerek, isteyerek "çıkamazlar'a sürüklediği bir şiirdir". (Özmen, 2007, s. 126).

İlhan Berk şiirini iki dönemde değerlendirmek gerekir. Birincisi, Orhan Veli ve Nazım Hikmet tarzında anlamı önceleyen şiirler yazdığı dönem; ikincisi "*savaşının anlam üzerine*" olduğunu söylediği daha çok Türkçe'de rastlanılmayan yeni kelimeler türetme, kelimeleri biçim, ses ya da yazım açısından farklı hâle getirme, sözdizimini bozma, kelimeleri/ekleri anlam açısından yeni ve farklı/anlamsız bağdaştırmalarla kullanma gibi, kullanılan dilin dışına çıkan uygulamaları "*sapma*" tanımı içinde değerlendirilen dönemdir. (İssi, 2015, s. 32)

"*Şiirde anlam diretici, tekelci, bağlayıcı olmadığı ölçüde anlamdır.*" (Berk, 2013, s. 56) diyen Berk'in şiir üzerine düşünmesi belki de son nefesine kadar devam etmiştir. Bilhassa o, bilinen tanımıyla anlamı, arkasında bırakıp adeta gönülden de irak bırakarak şiirle ilgili varolan algıyı kırmanın bir yolunu aramaktadır. Onun, poetik düşüncelerini pratiğe aktardığı şiirleri özellikle Galile Denizi'nden sonra yoğun bir şekilde devam eder.(İssi, 2015; s. 32).

İlhan Berk şiirinin anlam dünyasının sınırlarını kesin çizgilerle belirlemek güç, hattâ yanlış bir çaba bile kabul edilebilir. Fakat o "Perçemli Sokak"ta konuyla ilgili; "*Bir düşünüyü yazı ile anlatırız, bir düşününün anlaşılması zorunludur. Düz yazı buna yarar, şiir ise düşünle yazılmaz. Bunun için de anlaşılması istenmez.*" (1957, s. 2). şeklinde anlama bakışını ifade eder. Her şiir ve kitap onun için yeni bir başlangıç anlamına gelir ve buna bağlı olarak kullandığı dil, biçim gibi teknik malzemeyi sürekli değiştirir. "*Şiir, doğal dilin yanında ikinci bir dil bulma, onunla yazmaktır. Bu bulunmadıkça şiir yoktur.*" (Berk, 1993, S. 101). Berk, poetikasını sürekli değişim üzerine kurar. Özcan, onun üslup oluşturmadaki en büyük engelini bu şekilde birbirinden farklı dillerle yazması olduğunu belirtir. Sürekli değişim içinde olmak; "*üslupsuzluğun üslubu*"nu doğurmaktadır. (2009, s. 282)

Farklılık arzusunun ya da farklı olana ilgi duymanın insanın tabiatıyla doğrudan bir ilgisinin olduğu hakikattir. Bu farklı olma duygusunu Özcan Başkan, bu bağlamdaki saptamalarını

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

dile getirirken, kimi yiyecek ve içeceklerin gerek malzemelerinde gerekse hazırlanışlarında yapılan ufak tefek değişikliklerden sonra farklı adlarla anılan çeşitli yiyecek ve içeceklere dönüştürülmeleri sonucu daha fazla rağbet görmelerini, bunların “alışılmıştın dışına” çıkmalarıyla açıklamaktadır (1988: 383-384). İnsan fitratının belki gereği olarak bu durum eserlerde çok daha naif, farklı, zengin şekil ve biçimlerde kendini gösterir. Sapmaları, görece olarak bir farklılık arayışını temsil eden, dilin imkânlarını zorlayan arayışlar olarak da değerlendirmek mümkündür. Tabiatı itibarıyla sapmalar, imkan olarak öbür türlere nazaran şiire daha yakındır. Sanatçılar bu yolla “dile yeni bir güç kazandırmayı, göstergeleri ses ve anlam açısından daha etkili kılmayı, okuyan/dinleyenin zihninde yeni değişik tasarımlar ve duygu değerleri oluşturmayı amaçlar”lar (Aksan, 1995, s. 166).

Şiiri, duvarcının elinden kayan tuğlanın yere düşmesiyle değil de havada asılı kalmasıyla tanımlamayan Berk, bu tür sapmaların şiirde anlam diretici, tekelci, bağlayıcı olmadığı ölçüde anlamlı olduğunu savunur. (Logos, 2009: 11; Poetika, 2013: 56). İlhan Berk ve Ece Ayhan'da olduğu gibi şiirde dilsel yanlışlık gibi görünen öğelerin sanatçı tarafından estetik gayelerle kullandığı bir gerçektir. Bu durum bazı sapma türleri kullanılarak yapılır ve maksatlı bir tercihin ürünüdürler. Yine bazı eleştirmelere göre bu “sapmalar”, şiir dilini büyük ölçüde geliştiren, zenginleştiren, ayıksılaştıran, kendine özgüleştiren unsurlardır. Zira şiir dili, standart dilin “kodlarıyla oynama, o kodlama içinde yeni, özel bir kod oluşturma işlemine dayanır.” (Uğur, 2007, s. 39).

Sapmalar genel olarak beş grupta ele alınabilir:

- Sözcüksel sapmalar,
- Yazımsal sapmalar,
- Biçimbilimsel sapmalar,
- Sözdizimsel sapmalar,
- Anlamsal sapmalar / alışılmamış bağdaştırmalar.

Türk şiirinde farklı zamanlarda sapma örneklerine rastlamakla birlikte, bunların daha sık biçimde İkinci Yeni hareketi içinde görülmektedir. Bu şairlerin hem Fransız şairlerden etkilenmeleri hem de şiir çevirisiyle ilgilenmeleri, poetik olarak ve dil kullanımını açısından onları ön plana çıkarmış, neredeyse sapma yönteminin bütün imkânlarını kullanan şairler olarak tanınmışlardır. (Issı, 2015, s. 42). Hareketin bilinen ve en güçlü temsilcileri olan İlhan Berk, Ece Ayhan, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Sezai Karakoç gibi şairlerin bahsi geçen bu sapmaları hatırı sayılır ölçüde kullandıkları, hatta çoğu şiirlerini neredeyse bunun üzerine kurguladıkları dikkatlerden kaçmaz.

Bahsi geçen şairler arasında İlhan Berk, hem tematik bağlamda hem de dilde yapmak istediği yapıbozuculuk açısından fazlasıyla dikkati çeker. Hatta değişimi şiirin anayasası hâline getiren Şair, dille ilgili kırılmaları edebî değer açısından önemsemekle kalmaz, Ece Ayhan'ın ifadesiyle bunu “güven” ifadesiyle bağlantılı kılarak sadece “değişik dil kullananlara” güvendiğini ifade eder. (Ayhan, 1993, s. 150).

Sapmalar

1. Yazımsal Sapmalar

Alışılan ve bilinen kuralların dışında kullanılan yazım biçimlerini bu başlık altında değerlendirebiliriz. Daha önce Nazım Hikmet'te görülen bu tip sapmaları İlhan Berk'in şiirlerinde de görmek mümkündür. Onun kullandığı yazımsal sapmalara şu şekilde birkaç örnek verebiliriz:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

a. “Çıt” adlı şiirde yazımsal sapmayı uygulamış ve açıkçası bu sapma şairin “Anlamı tam silmek istiyorum” sözünün ve şiirin sadece manadan ibaret olmadığına bir göstergesi hâline gelmiştir. Böyle bir dizilişle, verilmek istenen mesajın okura daha etkili bir biçimde geçmesi düşünülmüştür.

“Çıt
der
ölüm
çıt
avluya düşen gölge”

b. “Çok Yaşasın Sayılar” adlı şiiri aslında net bir yazımsal sapma örneği olarak görülebilir. Cümlelerin bölünmesi, cümlelerin şekil itibarıyla alta alta gelecek şekilde sıralanması, şiirin ortasında ve sonunda paragrafi çağrıştıran dizelerin olması, okurun ezberini bozan figürlerdir.

“3'dür sayıların en güzeli.
Biçimler biçimi.
Hiçbirine de benzemez.
Bir
daire
çiziyor
gibidir
ama
(alttan alta yatık iki açı da diyebiliriz)
iki çengel de
(gene
alttan
alta.)
Asıl da iki yarım dairedir: Dikey.
(Dikeyin
güzelliğini
düşünün!)”

3'ün güzelliği salt biçimden de gelmez: esrik doğmuştur.

Uzaktan da olsa etikçi (etik şeylerin sorunu değildir) olduğunu da söyleyebiliriz.

Hazcı bir etikçi. Kaynağını aramaya çıkmış gibidir sevincin.

Hiç mi hiç asmamıştır yüzünü.

Hem sayılar içinde yalnız 3'ün canından söz edilebilir belki de.” (Çok Yaşasın Sayılar)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

2. Sözcüksel Sapmalar

Dildeki kök ve eklerden yeni bireşimlere vararak dilde bulunmayan özgün öğelerin türetilmesi sözcüksel sapma olarak tanımlanır (Aksan, 1995:167). Aslında günlük dilde bile bu tip sapmaların kullanıldığı düşünüldüğünde, şiirin imkanları içinde bu sapma biçimi daha rahat kullanılabilir. Sözcüksel sapmalar şairin doğurgan tarafını ve anlatımdaki oyunlar olarak değerlendirilebilir. İlhan Berk'in şiirlerinde örnek olması bakımından tespit edilen sözcüksel sapmalara şunları gösterebiliriz:

göğü gerindi - göğsünü germek

Aynı türetme biçimine verebileceğimiz bir örnek de bu sözcüktür. Türkçede göğsünü ileriye doğru çıkarmak anlamında kullanılan “göğsünü germek” sözcüğünü şair, “evin göğü gerindi” biçiminde dönüşüme uğratmıştır. Fakat burada bu ifadeden maksadın ne olduğu çok da anlaşılabilir değildir:

Önasyalarda - ortasya

“Atımı istedim evin göğü gerindi

Önasyalarda”

Şairin yukarıda sözünü ettiğimiz yaklaşımla türettiği bir sözcük de “uzakasya, ortadoğu” kelimelerinden örnekseme yoluyla elde ettiği “önasyalarda”dır: Ayrıca önasyalarda f olmak nasıl bir anlamı karşılıyor, hakikaten anlaşılması çok güçtür.

“Bir f’ diniz Önasyalarda o şey evlerde”

Senleniyorsun - sesleniyorsun

“Senleniyorsun böyle bir gecenin içinden bana” cümlesinde seslenmek fiilinden türetilen bir örnektir. Şair “çağırma” eylemini “bir olmak” “onun gibi olmak” anlamında kullanmaktadır. Cümlenin bütününe düşündüğümüzde “kendisi gibi olmak/davranmak” anlamı daha ağırlık kazanmaktadır.

Büyüme saati-uyuma saati

Şair “uyuma saati” kalıbından “büyüme saati” ifadesini çıkarmıştır.

“ Büyüme saati bir ormanın”

Diğer örnekler: ay arabası- (el arabası), etikçi - (tetikçi), kargaşalık - (düşmanlık), Çin erkeni- (Çin ergeni)

3. Biçimbilimsel Sapmalar

Doğan Aksan'ın bazı şairler için söylediği “ortak dilin belli, kalıplaşmış eylem çekimlerinde, sözcüklerin başka sözcüklerle bağdaştırılmasında bilinçli değişikliklere gitmekte, bir çeşit özgürlük yaratma ve beklenmeyen kullanımlarından yararlanmayı denemektedirler.” (Aksan, 1995, s. 174) cümlesi tür sapmaları yani “biçimbilimsel sapmalar”ı tanımlamaktadır.

İlhan Berk'in şiirlerinde biçimbilimsel sapma için verilebilecek çok sayıda örnek vardır. Bunlar arasında ona özgülüğüyle dikkati çekenlerden bazı örnekler verilecektir:

“deltaya indiler o eskiden saçları uzayan kadınlar

kelt uzun egemenlikleri kuzeyuç egemenlikleri / uygarlık

tecim gerisinde ve kayser gerisinde o denizlere, lu devletinden

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

*bayan wen-ciang'ın güzel uzaklığının mercurus göğüne/o benim
dediğim
göğün sarayı çarşılara///en çok oralara, yahudiyeye xo kuşların
çizili uçtuğu göğ, kuzeyuca/ çok geçmeden de bizim buralara
döndüler
bizim buralarda bir yağmur bıraktım // o bir deniz gibi
duran şimdi bizim kayserimiz minos'a,
iyi dedim dışardaki gökyüzü/
ay arabası/
sonra büyük kargaşalıklar çıktı*

“Bir Fenikeli

1

Denizde boğulan o ilk Fenikelilerdendi.

2

Vergi memurluğu yapardı ve köpekler saldırırdı hep.

3

Babası Barbar akınlarını durdurmuştu.

4

Kırlangıcın geveze bir kuş olduğunu ilk ondan duyduk.

5

Ben o zamanlar çocuktum ve çok fakirdim.”

(Delta ve Çocuk)

4. Sözdizimsel Sapmalar

Şiir tabiatı itibariyle sözdizimi kurallarını zorlayan bir türdür. Sözdizimi kurallarının bu şekilde zorlanmasına dilbilgisel sapma denmektedir. Bu sebeple şiirde de gramer kurallarına aykırı kullanımları sözdizimsel sapma olarak tanımlanmalıdır. Sözdizimsel sapma; okuru farklı okumalara, yeni çağrışımlara yönlendirmek maksadını taşır. Yahya Kemal’in “Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol” dizesinde “nene” bağlacının oluşturduğu olumsuzlukla yetinilmeyip yüklem de olumsuzlanarak başta kullanılması çok bilinen bir örnektir.

“Dilde, anlamla ölüm kalım savaşıdır.” diyen Berk (1982, ss. 5-6), “Ben ne kadar şey gördüm yaşadım onları anlatmayı söz verdim sana.” cümlesinde “anlatmaya” değil de kelimenin ekini “anlatmayı” şeklinde kullanması bu savaşa güzel bir örnektir.

Şair, kitabının adında olduğu gibi “Mısır” ismini “kalyon”la birleştirip yeni bir kelime üretir. Yine sözdizimsel sapmaya örnek oluşturacak bir biçimde:

“annemin resimleri yalnızlığına ve sessizliğine varırdı.”

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

“ve oradaydım ben bunluk günlerim sabahlara kadar beyaz
sabahlara kadar ben”

“Güneş cebimde bir bulut peydahladı.” (dün dağlarda dolaştım evde yoktum ’dan)

“Yağmur yağmamazlık edemez.” (Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum)

5. Anlamsal Sapmalar/Alışılmamış Bağdaştırmalar

Sözcüklerin anlamsal belirleyicileri ve anlam ayırıcıları yönlerinden alışılmışın dışında, genellikle de okuru şaşırtacak ve ilk anda yadırgatacak biçimde bağdaştırılmasına alışılmamış bağdaştırma denir. (Aksan, 1995, ss.75, 149, 176, 177). Şair tercih ettiği kelimelerin o güne kadarki bütün anlam değerlerinden istifade etmek ve daha etkili bir ifade meydana getirmek için bu yola başvurur. Servet-i Fünun şairleri, sıfat ve zarfların bilinen anlamları dışında yeni anlam birliktelikleri meydana getirirler. Mesela hüznü kelimesi canlılara ait bir sıfat olmasına rağmen “hüznü bir gökyüzüydü seninkisi” ifadesinde olduğu gibi farklı bir birliktelikle kullanılabilmektedirler ya da Haydar Ergülen’in “eski sesli haziranın tam ortasından” mısrası başka bir örnektir.

Bu açıdan bakıldığında, İlhan Berk’in hemen her şiirinde alışılmamış bağdaştırma ögelerine rastlamak mümkündür. Şiirlerinin özgün yanını da büyük ölçüde bu kendine özgü bağdaştırmalarının ayrıksılığı sağlar. Alâattin Karaca “İkinci Yeni içinde alışılmamış bağdaştırmalara ve mantık dışı söyleyişlere en çok yer veren; dolayısıyla dile saldırmada en ileri giden şair Ece Ayhan’dır.” (Karaca, 2005, s. 228) der, fakat İlhan Berk’in de bu konuda hatırı sayılır kullanımı mevcuttur.

“Ben uyandım bir aşk demekti bu dünyada

-Sesin, bir gülü bırakmak gibi bir şeydi.” (Ben Uyandım Bir Aşk Demekti Bu Dünyada)

İlhan Berk'e göre "sayılarla belirlenir bütün şeyler. Her şeydir sayılar. Dünya, sayıdır. Sayıdır, gerçeklik. Sonsuzluğun öncüleridir sayılar. Büyük sonsuzluğun!" (1988, s. 94).

(...)

“sonra da, güzel huyludur 3. Bu da yetmelidir bize.

Ama sayıların gizli tarihçisi sevgi Borges'e yetmez bu.

3'e 1'i de katarak 3 için özel bir varlık kütüğü de biçecektir.

Varlık tutkunu Eskimolar da 3'ü belki de bu yüzden severler.

Eskimo dilinde üçten çoğu yoktur, yalnızca koca bir” (Çok Yaşasın Sayılar)

Modern şiirde alışılmamış bağdaştırmaların da yoğun bir şekilde kullanılması, şiirin en belirleyici/tanımlayıcı tavırlarından olan “farklı ve özgün olma” arayışının sonucudur. Son dönem şairlerinde amaç, müşterek imge açısından önemli/farklı keşifler, veciz sözler ortaya çıkarmaktan daha çok yeni, farklı biresimler yakalayabilmektir. Körpe merdiven, dilsiz hayaller, korkunç kıyafet gibi ifadeler buna örnektir. Güvercin kuşkusunu cırlak güneş” (Cemal Süreya), “Bu kaç kapılı konyak” (Edip Cansever), “Baharı seller götürdü boğuldu yaz” (Sezai Karakoç), “Üzünc yüklenmiş bir gemi soğuk tirşe renkli salı günleri arkamızdan koşardı” (Ece Ayhan). İlhan Berk’in şu mısraları alışılmamış bağdaştırmalara örnek verilebilir. "Denizin pencereleri sürgülüydü", "Yalnızlığın dükkânlarında hasır koltuklarda oturduk."

Örneklerde görüldüğü üzere İlhan Berk şiirinde sıkça görülen sapmalar, İkinci Yeni şiirinin olmazsa olmazı gibidir. Yılmaz'a göre bu durum okurun “şiirin anlam katmanlarına ulaşabilmesi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

için ciddi bir çaba sarf etmesi(ni gerekli kılar). İkinci Yeni şiirinde “kentleşme neticesinde ortaya çıkan modern bireyin kalabalıklar içindeki yalnızlığı, kapalı anlam dâhilinde kalınarak, imgelerle anlatılmıştır.” (2010, s.2012). Bu sebeptendir ki “İkinci Yeni’nin zengin bir çağrışım tekniği getirdiği, kelimenin gücünün anlaşılması gibi hizmetleri olduğu kabulünün yanı sıra baş eserleri yoktur, bir yöneliş olarak kalmışlardır.” (Örgen, 2009, s. 2174).

Okur Algısı

İlhan Berk’in seçtiğimiz iki şiirinden hareketle yapıbozucu cümle yapısının okur algısına yansması bir anket çalışması marifetiyle tespit edildi. Çalışma grubu, lisans öğrenimi gören 50 öğrenciden oluşmaktadır. Berk’in şiirlerinin anlam seviyeleri hesaba katılarak denekler son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Bu amaçla “Üç kez seni seviyorum diye uyandım” şiiri ile “Ben senin krallığın ülkene yetiştim” şiirleriyle ilgili birinci şiir için çoktan seçmeli 10, ikinci şiir için çoktan seçmeli 6 soru hazırlandı. Metinlerdeki “yazımla ilgili sapmalar” “sözcükle ilgili sapmalar, “alışılmamış sözdizimi”, “alışılmamış sözcük seçimi” ile ilgili ifadeler okura soruldu. Verilen seçenekler dışında okurun teklifi de değerlendirmeye alındı.

Buna göre

a. “Üç kez seni seviyorum” cümlesi hangi şekilde daha doğrudur” sorusuna 46 kişi cevap vermiştir. Okur iki ayrı anlam önerisinde bulunmuştur. Bunlar: “Sevdiğini vurgulamak istiyor.” ve “Seni üç defa sevdim bundan daha fazla sevmedim.” Seçeneklerde olan anlam önerileri ve tercih sayısı ise şöyledir: Seni her zaman seviyorum. (12), Bu seni kaçınıcı sevişim.(14), Sonsuza kadar seni seveceğim. (6), Seni sevmelere doyamadım. (14).

b. “Bir bulut almış başını gidiyordu” ifadesiyle ne anlatmak istemektedir sorusuna 48 kişi cevap vermiştir ve dört ayrı anlam önerisi bulunmaktadır. Bunlar: “terk etmek”, “kendi yolunu kimseye danışmadan çizmek”, “bir bulut kendi kafasına göre takılıyor” ve “hava açılıyordu” şeklindedir. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve tercih sayısı ise şöyledir: Kafasına göre davranmak. (18), Bulut başını alıp gitmez. (4), Nereye gittiğini bilmemek 20), Yolunu kaybetmek (6).

c. Şair "sabahın bir yerinden düşmüş gibiydi yüzün" ifadesiyle sevgilisi ile ilgili ne söylemektedir sorusuna 49 kişi cevap vermiştir ve iki ayrı anlam önerisi bulunmaktadır. Bunlar: “Sabah güneş doğar ve yüzü aydınlatır. Güneşi sevgilisinin yüzüne benzetmiş ve bu durum kendisini mahvetmiş.” ve “Güneş ışığı yüzüne vurmuş.” şeklindedir. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve sayısı ise şöyledir: Sevgilisinin yüzü asıktır. (6), Sevgilisinin yüzü sabah gibi aydınlıktır. (29), Sevgilisinin yüzü birden görünür. (8), Sevgilisinin yüzünden düşen bin parçadır. (6).

ç. “Şiiri tepmek” ne demektir sorusuna 47 kişi cevap vermiştir ve dört ayrı anlam önerisi bulunmaktadır. Bunlar: “Düşüncelerin şiirden başka duygularla ifade edilceğini söylüyor.”, “şiiri bir kenara atmak”, “istenilenlerin dışında davranmak”, “şiiri beğenmemek” şeklindedir. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve sayısı ise şöyledir: Yazmamak (20), Kuralları olmayan (11), Yarım kalmış (6), Anlamadım. (10)

d. “Cumhuriyetin ilk günleri gibiydi yüzün” cümlesinin anlamı nedir sorusuna 45 kişi cevap vermiştir ve iki ayrı anlam önerisi bulunmaktadır. Bunlar: “Cumhuriyetin kuruluşu halk içinde heyecan uyandırmış.”, “heyecanlı karmaşık” şeklindedir. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve tercih sayısı ise şöyledir: Temiz (4), karmaşık (10), heyecanlı (28), anlamsız (3).

e. “Şiirler okudum şiirlerdeki yaşa geldim” ne demektir?” sorusuna 48 kişi cevap vermiştir ve anlam önerisi bulunmaktadır. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve tercih sayısı ise şöyledir:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Şiirde bahsedilen yaşa gelmek (10), Şiirdeki olgunluğa/bilgeliğe erişmek (29), Şiirlerle yaşlanmak (7), Anlamsız bir cümle (2).

f. “Soluğunu üstümde duydum” ifadesi ne demektir sorusuna 45 kişi cevap vermiştir ve bir ayrı anlam önerisi bulunmaktadır. Bunlar: “Nefesini yakından duydum ve bana yakınsın” şeklindedir. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve tercih sayısı ise şöyledir: Bana yakınlaştın. (8), Beni takip ediyorsun. (27), Beni korkutuyorsun. (8), Beni çok etkiliyorsun.(2).

g. “Eskitiyorum eskitiyorum kalıyor ne kadar güzel olduğun” ne demektir, sorusuna 42 kişi cevap vermiştir ve dört ayrı anlam önerisi bulunmaktadır. Bunlar: “her şey eskiyor güzelliğin değişmen kalıyor”, “güzelliğin eskimiyor”, “ne kadar güzel olduğunu unutamiyorum”, “Güzelliğinden ne kadar bahsetsem de bir şey eksilmiyor” şeklindedir. Seçeneklerde olan anlam önerileri ve tercih sayısı ise şöyledir: Cümle yanlıştır. (5), Sana bakmaya doyamıyorum. (27), Seni düşünüyorum. (5), Cümleyi anlamadım.(5).

Bu soruların dışında anketten önce şiir bütün olarak okutularak şiirin % kaç oranında anlaşıldığı sorulmuştur. Bu soruya 45 kişi cevap vermiştir. Buna göre ;

A) %100 (4) B) % 75 (14) C) % 50 (23) D) % 25 (2) E) Hiç anlamadım (2)

Ayrıca “Şiirin konusu nedir sorusuna 48 kişi cevap vermiştir. Buna göre cevapların dökümü aşağıdaki gibidir: Aşk (29), Şiir (2), Cumhuriyet (-), Özlem (15), Anlamadım (2).

Sonuç

Şiir dili; kendine özgü, normal konuşmadan farklı, ayrıksı kullanım biçimlerine sahip bir dildir. Farklı yönüyle kendi okur kitlesini seçen şiir, dilin kendisine sunduğu imkanlar ölçüsünde büyük bir maharetle zamanın ruhunu da içine katarak değer haline gelir ve kendini asırlar ötesine taşıyabilir. Berk; “Eskiden çok eskiden bu dünya daha bir güzelmış mesela/ Bu bulutlar bu gökyüzü uzanınca dokunacağımız bir yerdeymiş/Şimdi şiirdeymiş bunlar/Her şey bu hesap ruhum.” (II. Gençlik/ Galile Denizi) diyerek kendi ruhuna eskinin cazibesini telkin eder fakat şiir poetikasına bakıldığında çoğunlukla kendisinin geleneği dışlayan yaklaşımıyla kalıcı olmanın ve değer üretmenin neresinde olduğu tartışmalıdır.

Elbette modern eleştiri metodlarını kullanarak; İkinci Yeni şiirinde yazım hatası ya da anlatım bozukluğu gibi görülen değerlendirmeler, şiirin değerini tespit etmek açısından aldatıcı olur. Kaldı ki ifade edilen unsurlar bu şiir hareketinin manifestosunda sanat olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte sanat eserini anlaşılacak ekseninde değerlendirmek de eleştirmeni hatalı sonuçlara götürebilir. Bütün olarak bir dilsel yapıda görülen bozulma ya da sapmanın tek başına estetik bir değer taşımayacağı da unutulmamalıdır. Estetiği ve düşünceyi dikkate alan başarılı ve farklı dil kullanım şekillerini, başlı başına özgün ya da farklılık maksadıyla yapılan çeşitli dilsel oyunlar olarak niteleyeceğimiz “sapma”lardan ayırmak gerekmektedir. İlhan Berk, örneklerde de gösterdiğimiz üzere kullanımda olan ek ve köklerden yeni birliktelikler meydana getirmesiyle, dilde o güne kadar kullanılmamış kendine has yapılar icat etmesiyle tanınır. Fakat onun kullandığı ”aşk” kavramının, Türk şiirinde nerdeyse eskiden beri var olması; ”gül”ün, kadının yüzüne hatta yüze benzetilmesinin yeni olmaması hatta akla Divan şiirini getirmesi; Cemal Süreya’nın at kelimesini, şehvet için kullanmasının Berk’in şiirinde var olmasından daha önce olması; gökyüzünün, Türk ve dünya şiirinde olduğu gibi ümidi çağrıştırması gibi daha ifade edeceğimiz birçok örnekle İlhan Berk’in şiirinin çoğu tema/konu/kavramın kullanılması açısından özgün olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte İlhan Berk şiiri, bu unsurları kullanmada öncü olmak değerlendirmesinde önce; şiiri, anlama bir meydan okuma olarak görmesinden ve mütemadiyen değişimi öncelemesinden dolayı dikkate değer bulunur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

İlhan Berk'in bu kendine haslığı, değer üreten bir şair olmaklığından ziyade onu sadece bu yönüyle bilinen bir şair makamına erdirmiştir. Harmancı'nın ifadesiyle "gerek İkinci Yeni gerekse Cemal Süreya şiirinin, poetik anlamda gerçekleştirmeyi hedefledikleri dikkate alındığında, bu hedeflerine büyük oranda dil sapmaları ile ulaştıklarını söylemek yanlış olmaz." (2013, s. 912). Anket marifetiyle elde edilen sonuçlar da gösteriyor ki Berk şiiri, anlama meydan okurken, anlaşılma meselesiyle/hakikatiyle yüzleşmek zorunda kalmıştır.

Çalışmada bulunan anket verilerine göre Berk'in amaçladığı farklı anlamalara açılabilen bir şiir yaratmak fikri zorlama da olsa gerçekleşmiş gibidir. Temel olarak şiir, üstlendiği misyona paralel anlamlar üretebilirse bir değer ifade eder. İlhan Berk'in şiiri, aynı zamanda Türkçenin şiirsel ifade gücüne ve özgün kullanımlar için sunduğu olanaklara birer örnek teşkil ettiği de görülebilen pek çok sapma ögesiyle bu açıdan önemli bir işleve sahiptir. Fakat kendisini ve öncesini aşabilen bir değer üretmediği de bir hakikattir. Öyle olmasaydı "Şifalı Otlar Kitabı" yayımlandıktan hemen sonra hatırı sayılır ölçüde aldığı mektupların içeriğinin "hangi otun hangi hastalığa iyi geleceği" ilgili olması şaşırtıcı gelebilirdi.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan (1995). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, Engin Yayınları: Ankara.
- ARISTOTELES (2008). Poetika. (Çev. İsmail Tunalı. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- AYHAN, Ece (1993). Şiirin Bir Altın Çağı, Yapı ve Kredi Yayınları: İstanbul.
- BAŞKAN, Özcan (1988). Bildirişim, Altın Kitaplar Yayınevi: İstanbul.
- ÇEKER, Alper (2003) "Şair ve Okuru: İlhan Berk ", Yasak Meyve, Sayı 3.
- ÇETİN, Nurullah (2004). Şiir Çözümleme Yöntemi. (Üçüncü Baskı). Öncü Kitap Yayınları: Ankara.
- BERK, İlhan (2013) Poetika, YKY, İstanbul.
- BERK, İlhan (1964). "Türk Şiirine Bakmak", Yeni Ufuklar, Sayı 151.
- BERK, İlhan (1957). "Yeni Şiir", Yeditepe, Sayı 38.
- BERK, İlhan (2009)., Logos, YKY: İstanbul.
- BERK, İlhan (1982). Mısırkalyoniğne, Adam Yayınları: İstanbul.
- BERK, İlhan (1988). Çok Yaşasın Sayılar, Adam Yayınları: İstanbul.
- BERK, İlhan (1993). Şiirin Gizli Tarihi, Adam Yayınları: İstanbul.
- BOZKURT, Nejat (2004). Sanat ve Estetik Kuramları, Asa Yayınları: Bursa.
- ERDEM, Ali Rıza (2003). "Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler, Değerler Eğitimi Dergisi, 1 (4), İstanbul.
- ERDOST, Muzaffer (1959). "Artı Bir", Pazar Postası.
- GEÇGEL, Hulusi (2004). İkinci Yeni Şiirinde Sapmalar, Uluslararası IV. Dil, Yazın ve Değişbilim Sempozyumu, Çanakkale.
- HARMANCI, Abdullah, (2013), Cemal Süreya Şiirinde Dil Sapmaları, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

- Volume 8/4 Spring 2013, p. 909-918, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, OI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY.
- ISSI, Ahmet Cüneyt (2015), “İlhan Berk’in “Saint-Antoine’ın Güvercinleri Şiiri”, Hece Dergisi, Sayı 218.
- İLHAN, Nilüfer (2011). “Cemal Süreya’nın Şiirinde Ölüm Teması/ Cemal Süreya's Poem The Theem of Death”, TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, Volume 6/2 Spring 2011, www.turkishstudies.net, p. 473-484. ISSN: 1308-2140, OI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY.
- KAGAN, Moissej (1982), Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat. (Çev. Aziz Çalışlar), Altın Kitaplar Yayınları: İstanbul.
- KARACA, Alaattin (2005), İkinci Yeni Poetikası. Hece Yayınları, Ankara.
- KARACA, Alaattin (2010), İkinci Yeni Şiiri ve Resim, Turkish Studies, Volume 5/2 Spring 2010, p. 281-312. ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, OI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY.
- KIZILÇELİK, Sezgin; ERJEM, Yaşar (1994). Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü, Atilla Kitabevi: Ankara.
- KURT, Mustafa (2011). “Epikten Modern Şiire: İlhan Berk’in “Köroğlu Destanı”/From Epic to Modern Poetry: “The Legend of Köroğlu” by İlhan Berk”, TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, Volume 6/4 Fall 2011, www.turkishstudies.net, p. 205-220. ISSN: 1308-2140 OI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY
- ÖRGEN, Ertan, (2009), Yeni Türk Şiirinde ve Gelenek İlişkisinde Kaynaklar”/ Resources in New Turkish Poetry and Tradition Relation” , TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, (The Serial of Special Volumes –Yeni Türk Edebiyatının Kaynakları- The Sources of Modern Turkish Literature-), Volume 4/I-II Winter 2009, www.turkishstudies.net, p. 2057-2178, ISSN: 1308-2140 OI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY
- ÖZCAN, Tarık (2009). Aykırı ve Şair: İlhan Berk, Popüler Yayınları: İstanbul.
- ÖZMEN, Kemal (2007). “İlhan Berk'teki Fransız Şiiri ya da 'Bir Başkası Ama Yine de Kendisi” Frankofoni, (19).
- ÖZÜNLÜ, Ünsal (1999). Edebiyatta Dil Kullanımları, Doruk Yayıncılık: Ankara.
- SEL, Ahmet (1981). “İlhan Berk İle Deniz Dibi Gibi Bir Söyleşi”, Varlık, 88: 4-5.
- TOKLU, Mehmet Osman (2003). Şiir Dili ve Çevirisi, Akçağ Yayınları: Ankara.
- TÜRKÇE SÖZLÜK (2005). Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- TUNALI, İsmail (1989). Estetik, Remzi Kitabevi: İstanbul.
- UĞUR, Nizamettin (2007). Edebiyatın Gizi Şiirin Dili, Kanguru Yayınları: Ankara.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya (2001). Bilgi ve Değer. Ülken Yayınları: İstanbul.
- YILMAZ, Mehmet (2010), “İki Başına Yürümek” Çerçevesinde Behçet Necatigil Şiirinde İkinci Yeni ve Anlam Sorunu, “The Two Head to Food” in Under The Second New and Problem of Meaning in Behçet Necatigil Poetry”, Turkish Studies - International Periodical for the

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015*

Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/3 Summer 2010, p. 2001-2013, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, OI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY

ZISS, Avner (2011). Estetik Gerçekliği Sanatsal Özümsemenin Bilimi (Çev. Yakup Şahan), Hayalbaz Kitap: İstanbul.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

İNAN, R., USLU ÜSTTEN, A., Bir Değer Algısı Olarak İlhan Berk Şiiri, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/8 Spring 2015, p. 1409-1424, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8264>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

